

#TAG DEL I KLIMAET

Et inspirationsmateriale udviklet af Folkekirken's Nødhjælp målrettet konfirmationsforberedelsen, undervisningsbrug og møder i FDF, KFUM og KFUK og spejderbevægelsen.

Foto: Mikkel Østergaard

Introduktion	3
Verdensmål og næstekærlighed	4
Sådan arbejder Folkekirkens Nødhjælp	5
Folkekirkens Nødhjælps Sogneindsamling 8. marts 2020	6
Opbygning af materialet og forberedelse	7
Aktiviteter i materialet	8
Aktiviteter	9
Årets film	10
Aktivitet 1 – Ligheder og forskelle mellem Danmark og Malawi	11
Aktivitet 2 – Dilemma: Hvem skal man hjælpe?	13
Aktivitet 3 – Kend dine CO ₂ -syndere	15
Aktivitet 4 – Match projekt med Verdensmål	17
Aktivitet 5 – Vejen til en bedre verden	19
Elevark	21
Elevark til aktivitet 1 – Ligheder og forskelle mellem Danmark og Malawi	22
Elevark til aktivitet 2 – Dilemma: Hvem skal man hjælpe?	24
Elevark til aktivitet 3 – Kend dine CO ₂ -syndere	26
Elevark til aktivitet 4 – Match projekt med Verdensmål	28
Svar til aktiviteter	32
Svarark til aktivitet 3 – Kend dine CO ₂ -syndere	33
Svarark til aktivitet 4 – Match projekt med Verdensmål	37
Svarark til aktivitet 5 – Vejen til en bedre verden	38

Foto: Mikkel Østergaard

Introduktion

Med udgangspunkt i FN's Verdensmål og de centrale kristne begreber *næstekærlighed* og *diakoni*, har Folkekirkens Nødhjælp udviklet et dialogskabende inspirationsmateriale, der kan bruges i **konfirmationsforberedelsen, til undervisningsbrug og møder i FDF, KFUM, KFUK og spejderbevægelsen.**

Materialets formål er at få unge til at relatere til mennesker i Afrika, Mellemøsten og Asien og se dem som medmennesker og medmennesker i nød, som de kan hjælpe.

Materialet sætter spørgsmålstejn ved den overflod, som unge i Danmark har, mens unge i andre dele af verden lever i fattigdom. Samtidig støtter materialet de unge i at forholde sig til og reflektere over næstekærlighed, klimaforandring og FN's Verdensmål.

Opgaverne indeholder film, aktiviteter, oplæg til diskussion og mulighed for refleksion.

Materialet kan bruges selvstændigt, men er også udviklet som optakt til Folkekirkens Nødhjælps Sogneindsamling den 8. marts 2020, i forberedelsen frem mod et besøg af Folkekirkens Nødhjælps Karavane eller til at engagere konfirmander i kirkens arbejde med global diakoni.

Sogneindsamlingen er en måde at gøre de kristne værdier konkrete på. At samle ind til mennesker i nød er nemlig et meget konkret udtryk for næstekærlighed. Sogneindsamlingen går på den måde hånd i hånd med det diakonale arbejde, som finder sted lokalt herhjemme.

Folkekirkens Nødhjælps Karavane besøger skoler og konfirmandhold og engagerer danske børn og unge i kampen mod fattigdom i verden. Kender du ikke til Karavanen?

Læs mere her: www.noedhjaelp.dk/vaer-med/karavanen

Verdensmål og næstekærlighed

#TagDel-materialet består af to overordnede emner, næstekærlighed og FN's Verdensmål.

"Du skal elske din næste som dig selv". Sådan siger Jesus (Lukas 10.27) og introducerer dermed begrebet næstekærlighed. En næstekærlighed forbundet med viljen til at ville elske andre, lige meget hvem de er, hvad de gør og har gjort. Folkekirkens Nødhjælp tror på, at denne næstekærlighed strækker sig ud til alle verdens hjørner. Så derfor er alle mennesker vores næste – lige meget om de er nær eller fjern.

Forestil dig en verden, hvor vi har **afskaffet fattigdom** og **stoppet sult**. Alle mennesker har adgang til **rent vand og sanitet**, hvilket er med til at sikre **sundhed og trivsel**, og alle børn får en **kvalitetsuddannelse**. Piger og drenge overalt kan udnytte deres fulde potentiale, fordi der er **ligestilling mellem kønnene**. Ved hjælp af fornuftige investeringer i **bæredygtig energi** og **industri, innovation og infrastruktur** har vi både skabt **anstændige jobs og økonomisk vækst** og opnået **mindre ulighed**. Vi lever i **bæredygtige byer og lokalsamfund**, og takket være en solid **klimainsats**, har vi bremset den globale opvarmning. Både **livet i havet** og **livet på land** trives igen, fordi vi har sikret **ansvarligt forbrug og produktion**. Sidst men ikke mindst kan alle mennesker leve trygt, fordi **stærke institutioner** sikrer **fred og retfærdighed**. Alt dette har vi opnået, fordi vi arbejder sammen gennem **partnerskaber for handling**.

Verdensmålene blev vedtaget i 2015 af verdens ledere. De trådte i kraft 1. januar 2016 og skal frem mod 2030 guide alle lande frem til en mere bæredygtig udvikling. Der er 17 Verdensmål og 169 delmål. Folkekirkens Nødhjælp har projekter, som arbejder for at realisere de fleste Verdensmål.

Så når vi i fællesskab tager ansvar for den verden, vi alle er en del af, så handler vi næstekærligt. Næstekærligt for de næste generationer, for vores nærmeste familie, og for den verden vi bor i.

Når vi arbejder med Verdensmålene er det i bund og grund et udtryk for næstekærlighed.

Foto: Michael Drost-Hansen

Sådan arbejder Folkekirkens Nødhjælp

Folkekirkens Nødhjælp støtter verdens fattigste i kampen for et værdigt liv og hjælper mennesker i nød. Vi giver akut nødhjælp i katastroferamte områder og langsigtet udviklingshjælp i fattige egne for at skabe en mere ligeværdig og bæredygtig verden.

Vores arbejde udspringer af kristne værdier. Derfor udviser vi næstekærlighed og deler med verdens fattigste og mennesker i nød. Vi handler aktivt og modigt, når der begås uretfærdighed mod folk, og når menneskers rettigheder bliver krænket.

Vi tager udgangspunkt i det enkelte menneskes situation og arbejder med respekt for menneskers rettigheder og ligeværd. Vi engagerer folkelige og politiske kræfter og påvirker beslutningstagere for at forbedre forholdene for verdens fattigste. Vi arbejder tæt sammen med kirkelige og andre partnere, ligesom vi eksperimenterer med alternative samarbejdsformer for at gøre den størst mulige forskel i verden.

Vi viser lederskab og fortsætter 100 års tradition for handlekraft og innovation. Ved at udvikle og afprøve nye løsninger sammen med frivillige, donorer og partnere, hjælper vi mennesker i fattigdom og nød til selv at skabe et bedre liv og håb om en bedre verden.

Vores klimaarbejde er fokuseret på tre områder: katastrofephjælp og -forebyggelse, langsigtet udvikling og ny teknologi samt fortalrarbejde. De menneskeskabte klimaforandringer medfører en stigende global temperatur og ekstreme vejrforhold til særlig fare for verdens fattigste. Oversvømmelser ødelægger huse, marker og frugthaver. Tørke giver fejlslagen høst, ernæringsproblemer og større risiko for skovbrande. Lokale hedeølger når op på dødbringende temperaturer. Klimaforandringerne skaber konflikter og driver mange millioner af mennesker på flugt. Folkekirkens Nødhjælp støtter verdens fattigste med klimatilpasning gennem konkrete løsninger som fx diger, udskiftning af afgrøder, solcelledrevne vandforsyningssystemer, vejrinformation og træplantningsprojekter.

Vi tror på et liv før døden.

Foto: Mikkel Østergaard

Folkekirken Nødhjælps Sogneindsamling 8. marts 2020

I år sætter Folkekirken Nødhjælps Sogneindsamling fokus på de klimaforandringer, som rammer os alle sammen, men som særligt går ud over verdens fattigste.

Her er man ikke nær så godt klædt på til det nye klima, som vi er i Danmark. Man mangler kloaksystemer, der kan aflede vandet ved oversvømmelser. Man mangler broer, der kan bringe folk i sikkerhed. Man mangler vand, når tørken tømmer depoterne, og man mangler mad, når ressourcerne slipper op.

Klimaforandringer er således en af hovedårsagerne til, at næsten 821 millioner mennesker – svarende til hver niende verdensborger – sultar.

Den gode nyhed er, at løsninger findes. Vi kender dem, men vi har brug for dig

Som indsamler er du med til at samle ind til træplantning, broer, diger og opsamlingssøer, der udgør et værn mod katastrofer. Du samler ind til klimaresistente afgrøder, brønde og implementering af vedvarende energiformer, der skal sikre en bæredygtig fremtid for verdens fattigste. Og du er ikke alene. Du er én ud af 15.000 indsamlere, der står sammen om verdens vigtigste sag.

Tilmeld dig som indsamler på www.blivindsamler.dk

Foto: Mikkel Østergaard

Opbygning af materialet og forberedelse

Dette materiale indeholder en række aktiviteter, som alle kan anvendes enkeltvis eller samlet. Hele forløbet varer 4 gange 45 minutter. I materialet omtales målgruppen som "elever". Ordet skal i materialet også forstås som kommende konfirmander, FDF'ere og spejdere. Der kræves ingen lang forberedelse eller særlige kompetencer for at benytte materialet. I de fleste tilfælde kan du blot printe materialet og gennemlæse før brug.

Materialet er bygget op, så det starter med introduktion til næstekærlighed og FN's Verdensmål, Folkekirkens Nødhjælp og Sogneindsamlingen, som kan læses højt for eleverne. Introduktionen efterfølges af aktivitetsbeskrivelser. Dernæst er der en række printklare elevark, der giver eleverne den nødvendige information for at lave en aktivitet eller diskutere. Til sidst i materialet ligger svararkene til aktiviteterne.

Undervejs i materialet bruger vi betegnelsen CO₂ for at gøre det simpelt for eleverne. Virkeligheden er, at begrebet CO₂ flere steder i materialet dækker over CO₂e, som betyder CO₂-ækvivalenter. Det er en fælles måleenhed for klimagassernes forurening - med CO₂, metan og lattergas som de tre primære gasser.

Foto: Thomas White

Aktiviteter i materialet

Aktivitet 1 – Ligheder og forskelle mellem Danmark og Malawi

Gennem refleksion, film og diskussion får eleverne en fornemmelse af forskelle og ligheder mellem Danmark og Malawi.

Aktivitet 2 – Dilemma: Hvem skal man hjælpe?

I denne aktivitet skal eleverne diskutere næstekærlighed gennem et dilemma.

Aktivitet 3 – Kend dine CO₂-syndere

Aktiviteten giver eleverne en fornemmelse af, hvor meget CO₂ de udleder i deres hverdag.

Aktivitet 4 – Match projekt med Verdensmål

Eleverne får mulighed for at konkretisere Folkekirkens Nødhjælps arbejde i forhold til Verdensmålene.

Aktivitet 5 – Vejen til en bedre verden

Med leg skal eleverne forsøge at komme fra vores virkelighed i dag til en bedre fremtid, hvor FN's Verdensmål er opfyldt. Men det kan være svært, for forhindringerne lurar overalt.

Aktiviteter

Film

I forbindelse med #TagDel-materialet har Folkekirkens Nødhjælp lavet tre film, som kan bruges i undervisningen og konfirmationsforberedelsen.

Filmene findes på: www.noedhjaelp.dk/tagdel

Målet med filmene er at vise eleverne, hvordan børn og unge som dem lever under helt andre vilkår mange steder i verden.

Film 1: Fire piger og klimaet i Malawi

Filmen fortæller om forskellene mellem Danmark og Malawi. Hvordan er det at vokse op i Malawi? Hvor stor er din familie? Og hvordan ser dit hus ud? Historien fortælles af fire danske piger, som alle bor 10 uger i Malawi. (Spilletid 9:35)

Film 2: Ansvar for hinanden

I Danmark kommer der vand ud af vandhanen, mens opvaske- og vaskemaskinen hjælper med rengøring. Sådan er det ikke i Malawi. Men hvilke pligter har man som mand og kvinde, når man bor i Malawi?

Filmen viser fire danske piger og deres historie fra dagligdagen i Malawi. (Spilletid 4:54)

Film 3: Det vil jeg gøre i mit liv

Filmen fortæller, hvordan de fire danske piger har hjulpet med at gøre en forskel i Malawi. Derforuden fortæller den, hvordan Folkekirkens Nødhjælp også hjælper ude i verden. (Spilletid 2:27)

Ligheder og forskelle mellem Danmark og Malawi

Aktivitet 1:

Formål: Aktiviteten skal give eleverne en forståelse af de grundlæggende livsforhold for nogle af verdens fattigste mennesker.

Beskrivelse: Denne aktivitet tager udgangspunkt i de fire danske pigers møde med Malawi. Ved at se og reflektere over filmene får eleverne en konkret forståelse af den fattigdom og de livsforhold, som er fuldstændig fremmed fra en dansk hverdag.

Arbejdsmetode: Refleksion, film og diskussion

Varighed: 35 min.

Del 1

- 1.** Inddel eleverne i grupper af tre personer og uddel elevark til aktivitet 1. I grupperne skal eleverne på skift svare på følgende spørgsmål:
 - a.** Hvordan tror du, dit liv ville være, hvis du boede i Malawi?
 - b.** Hvor stor ville din familie være?
 - c.** Hvordan ville dit hus se ud?
 - d.** Hvad ville du spise?
 - e.** Hvordan ville dit toilet se ud?
 - f.** Hvor mange penge ville du have?
 - g.** Hvad er de største klimaudfordringer for mennesker i Malawi?
- 2.** Vis film 1 og bed eleverne om at holde øje med, om de har ret i deres forestillinger.
- 3.** Efter filmen skal eleverne enkeltvis notere 3 ting fra filmen, som var anderledes i forhold til deres forestillinger.
- 4.** Diskuter observationerne på klassen.

Del 2

- 1.** I grupperne skal eleverne på skift svare på følgende spørgsmål:
 - a.** Hvad ville du have af pligter, hvis du boede i Malawi?
 - b.** Hvilke pligter har henholdsvis kvinder og mænd i Malawi?
 - c.** Hvordan ville du oplade din smartphone i Malawi?
 - d.** Hvornår ville du stå op?
 - e.** Hvor ville du få mad fra?
 - f.** Hvad ville du lave i din fritid?
- 2.** Vis film 2 og bed eleverne om at holde øje med, om de har ret i deres forestillinger.
- 3.** Efter filmen skal eleverne enkeltvis notere 3 ting fra filmen, som var anderledes i forhold til deres forestillinger.
- 4.** Diskuter observationerne på klassen.

Del 3

- 1.** I grupperne skal eleverne på skift svare på følgende spørgsmål:
 - a.** Hvordan hjælper du venner og familie i Danmark?
 - b.** Hvis dine naboer skulle hjælpe dig, hvordan skulle de så hjælpe?
 - c.** Kunne du forestille dig at dele dine ting med dine naboer?
Hvis ja, hvad vil du så dele?
 - d.** Hvad kan man gøre i Danmark for at blive bedre til at dele og hjælpe hinanden?
- 2.** Vis film 3 og bed eleverne om at holde øje med, hvordan man hjælper hinanden i Malawi.
- 3.** Efter filmen skal eleverne diskutere i gruppen, om vi danskere kan lære noget af den måde, de lever på i Malawi.
Hvis ja, hvordan kan det så gøres i Danmark?
- 4.** Diskuter observationerne på klassen.

Dilemma: Hvem skal hjælpe?

Aktivitet 2:

Formål: Eleverne skal i denne aktivitet reflektere over, hvem vi hjælper, og hvordan man hjælper.

Beskrivelse: "Du skal elske din næste som dig selv" - Men hvem er din næste? Gennem diskussion skal eleverne reflektere over begrebet "din næste".

Næstekærlighedsbuddet er noget, som du og jeg som enkeltperson er forpligtet på. Det hedder "Du skal elske din næste". Når vi i kirken – som konfirmandhold eller klub – går sammen om at hjælpe mennesker i nød, kalder vi det *diakoni*, der kan oversættes til 'tjeneste for medmennesker'. Det fortælles i Bibelen (Johs. 13.1-17), hvordan Jesus på Skærtorsdag aften, da han var sammen med sine disciple – stik modsat af hvad man ventede – som en tjeneste tog et vandfad, bøjede sig ned og vaskede deres støvede fødder og derefter sagde: "Jeg har givet jer et forbillede, for at *I skal gøre*, ligesom jeg har gjort mod jer."

Folkekirkens Nødhjælp tror på, at næstekærlighed strækker sig ud til alle verdens hjørner. Derfor er alle mennesker vores næste – lige meget om de er nær eller fjern.

Varighed: 20 minutter.

Arbejdsmetode: Diskussion, refleksion og samtale.

Forløb: Filosofen Peter Singer, der arbejder ud fra en filosofi om altid at udføre den handling, som fører til mest mulig lykke i verden, har opstillet et interessant dilemma.

Uddel elevark til aktivitet 2 til eleverne og læs følgende højt:

Forestil dig, at du er på vej i skole. Du går forbi en dam. Pludselig ser du, at der er noget i dammen. Du ser, at det er et lille barn, der er ved at drukne. Hvis du selv hopper i vandet, kan du redde barnet, og vandet vil kun gå dig til navlen. Dit tøj og din mobiltelefon, du har i lommen, vil dog blive ødelagt af muddret og vandet, og du har ikke tid til at tage din mobil op af lommen, inden barnet er forsvundet ned i søen og druknet.

Hvad gør du?

1. Lad eleverne diskutere to og to:

Vil du redde barnet? Hvorfor eller hvorfor ikke?

Lav opsamling på diskussionerne og begrundelserne. Formentlig vil alle eleverne sige, at de vil redde barnet, selvom både tøj og mobiltelefon bliver ødelagt.

2. Lad eleverne diskutere to og to:

Gør det nogen forskel, hvis der kommer andre forbi, som også ser barnet, og derfor lige så godt kan springe i for at redde barnet?

Lav fælles opsamling.

3. Lad eleverne diskutere to og to:

Gør det nogen forskel, at barnet lever i en anden verdensdel langt væk fra dig, når det er i samme risiko for at dø?

Ved at donere det samme antal kroner, som man skal bruge på nyt tøj og en ny mobiltelefon, kan eleverne i stedet være med til at redde ét eller flere børn i et fattigt land fra sygdom eller sult.

Lav fælles opsamling.

4. Giv derefter eleverne tid til at tænke over følgende

spørgsmål og påstande. Diskuter efterfølgende i plenum.

- a. Hvornår er man forpligtet til at hjælpe?
- b. Har afstand og relation nogen betydning? Og hvilken betydning?
- c. Hvad er forskellen på at hjælpe mennesker i Danmark og i eksempelvis Nepal?
- d. Er der mennesker, som man ikke skal hjælpe?
- e. Hvor meget er vi forpligtet til at hjælpe hinanden?
- f. De mennesker, der hjælper andre, har oftest selv oplevet at blive hjulpet i en svær situation.
- g. Mennesker, der selv er 100% skyld i deres problemer, behøver man ikke hjælpe.
- h. Kristne har større pligt end ikke troende til at hjælpe mennesker i nød.
- i. En person, der undlader at hjælpe et offer for et trafikuheld, bør straffes.
- j. Det er okay, at mennesker sulter, så længe det ikke går ud over mig.

Perspektivering:

Lukas kap. 10 v. 25-37. – Den barmhjertige samaritaner. Næstekærlighed.

13 KLIMA-
INDSATS

Kend dine CO₂-syndere

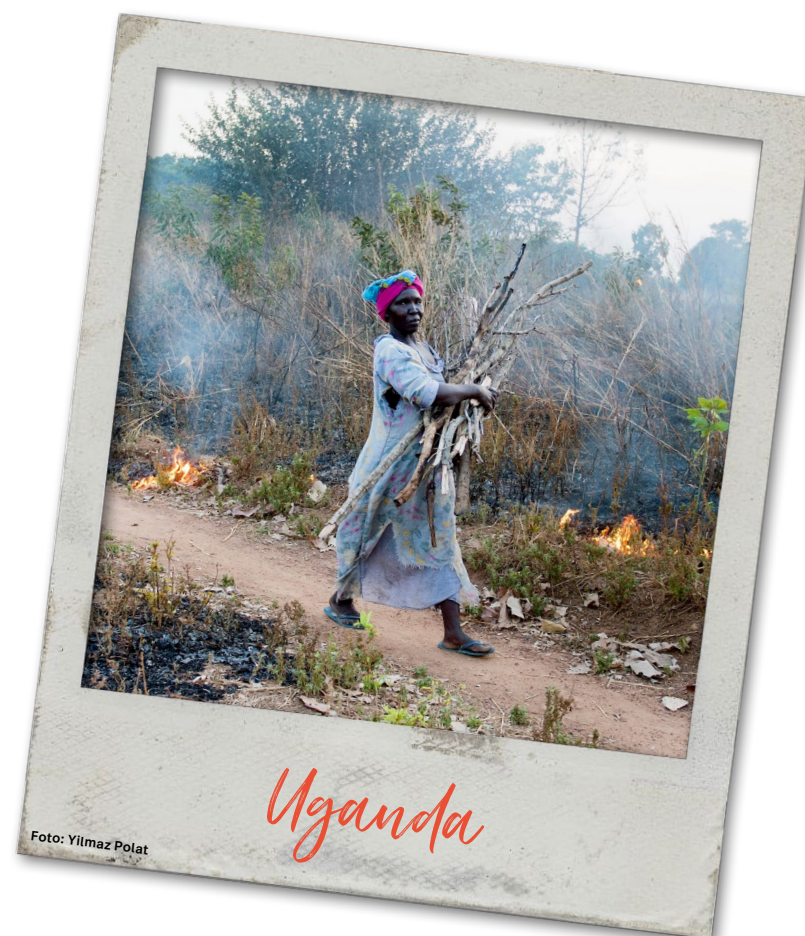
Aktivitet 3:

Formål: Eleverne skal opnå en større forståelse for, hvordan deres levemåde påvirker deres CO₂-udledning og vores fælles klima.

Beskrivelse: Et øget fokus på klimaforandringerne styrker behovet for at vide, hvor meget CO₂ vi udleder i vores hverdag. Det skal eleverne få en idé om gennem denne aktivitet, samtidig med at de skal reflektere over danskernes årlige CO₂-udledning.

Varighed: 30 min

Arbejdsmetode: Forståelse, refleksion

Når man fx brænder kul eller affald for at lave strøm og varme, udleder det CO₂. Luftarten lægger sig i et lag rundt om jorden, og gør at varmen fra jorden ikke kan slippe væk – derfor bliver jorden varmere. Når det bliver varmere smelter isen ved Nord- og Sydpolen, det begynder at regne mere i Danmark, havene stiger, der kommer tørke andre steder i verden, og befolkninger oplever flere kraftige storme.

Når du udånder eller prutter, udleder du også selv CO₂ – der er således rigtig mange ting, som udleder CO₂. Men lige nu udleder mennesker så meget CO₂, at det er til fare for jordens fremtid. Derfor har vi alle et ansvar for at begrænse udledningen af CO₂. Det skal ske ved brug af teknologier, som endnu ikke er opfundet, men også ved at vi hver især er bevidste om konsekvenserne af vores valg.

Forløb

1. Introduktion til CO₂ og klimaforandringer.

- a. Spørg i plenum, hvad eleverne i forvejen ved om CO₂-udledning
- b. Suppler eleverne ved at læse følgende tekst højt

2. Uddel elevark til aktivitet 3, og bed eleverne om to og to at lave Del A.

Her skal de vælge hvilken af to valgmuligheder, de tror, der udleder mest CO₂.

Eksempel: En dansk families rejse med fly tur/retur til Rom eller 4 x danske familiers bilferie til Barcelona?

3. Uddel svarark til aktivitet 3 Del A til eleverne, og læs svarene højt.

Diskuter følgende:

- a. Hvad overraskede?

4. Bed eleverne om to og to at lave Del B.

Her skal de rangere fødevarer fra 1-6, ud fra hvor meget CO₂ eleverne tror, hver fødevarer udleder. Den fødevarer, der udleder mest CO₂, skal de placere på 1. pladsen, og den fødevarer, der udleder mindst CO₂, skal de placere på 6. pladsen.

5. Uddel svarark til aktivitet 3 Del B til eleverne og læs svarene højt.

Diskuter følgende:

- a. Hvad overraskede?

6. Bed eleverne om individuelt at lave Del C.

Her skal de opliste 3 ting, de nemt kan eller vil ændre i hverdagen for at mindske deres egen CO₂-udledning.

7. Uddel svarark til aktivitet 3 Del C til eleverne.

Saml op på elevernes svar, og læs forslagene på svararket højt.

Match projekt med Verdensmål

Aktivitet 4:

Formål: Eleverne skal få et indblik i, hvordan Folkekirkens Nødhjælp arbejder med Verdensmål.

Beskrivelse: Eleverne skal konkretisere Folkekirkens Nødhjælps arbejde i forhold til Verdensmålene. Det skaber større forståelse for både Verdensmålene og nødhjælpsarbejdet.

Varighed: 25 min

Arbejdsmetode: Refleksion og forståelse

I 2015 vedtog verdens ledere 17 Verdensmål og 169 delmål, som udgør en global aftale om at gøre verden til et bedre sted. Verdensmålene trådte i kraft 1. januar 2016 og skal frem mod 2030 guide alle lande frem til en mere bæredygtig udvikling for både mennesker og jorden. Alle FN's 193 medlemslande har skrevet under på at afskaffe fattigdom, bekæmpe ulighed og bremse klimaforandringerne.

Folkekirkens Nødhjælp støtter op om FN's Verdensmål, hvor tværgående partnerskaber fremhæves som en af vejene til bæredygtig udvikling. Folkekirkens Nødhjælp vælger projekter ude i verden, der vil maksimere den lokale udviklingseffekt, fremme menneskerettighederne og fremme den globale klimainsats. Projekterne udvælges i samarbejde med lokalbefolkningen, så de får størst mulig gavn. Folkekirkens Nødhjælp underviser landbyboerne i at drive projekterne selvstændigt. Det er sådan en lokal forankring, der sikrer bæredygtige projekter.

Forløb:

1. Uddel elevark til aktivitet 4 til eleverne.

2. Introduktion til Verdensmålene

- a. Spørg i plenum, hvad eleverne i forvejen ved om Verdensmålene
- b. Suppler ved at læse følgende tekst højt

3. Bed eleverne om to og to at placere Verdensmålene på Folkekirkens Nødhjælps projekter.

Ved hvert projekt er der angivet, om projektet arbejder med et eller to Verdensmål.

OBS! Vær opmærksom på, at ét Verdensmål ikke er repræsenteret blandt projekterne. Eleverne skal finde frem til hvilket Verdensmål, Folkekirkens Nødhjælp ikke arbejder med.

4. Uddel svarark til aktivitet 4 til eleverne, og læs de korrekte svar højt.

Vejen til en bedre verden

Aktivitet 5:

Formål: Legen skal give eleverne et indtryk af, hvad der skal til for at ændre verden.

Varighed: 30 min

Arbejdsmetode: Leg og samarbejde

Beskrivelse: Eleverne skal forsøge at komme fra vores virkelighed i dag til en bedre verden, hvor FN's Verdensmål er opfyldt. På skift skal de forsøge at finde ruten dertil, men det er svært, for forhindringerne lurer overalt. Træder de ved siden af ruten, skal de om bag i køen. Den næste i rækken skal så forsøge at huske de tidligere elevers fejl og begive sig ud på den endnu ikke opdagede rute. Kun ved hjælp af samarbejde kan eleverne gennemføre ruten.

Forstil jer en verden, hvor vi har **afskaffet fattigdom og stoppet sult**. Alle mennesker har adgang til **rent vand og sanitet**, hvilket er med til at sikre **sundhed og trivsel**, og alle børn får en **kvalitetsuddannelse**. Piger og drenge overalt kan udnytte deres fulde potentiale, fordi der er **ligestilling mellem kønnene**. Ved hjælp af fornuftige investeringer i **bæredygtig energi og industri, innovation og infrastruktur** har vi både skabt **anstændige jobs og økonomisk vækst** og opnået **mindre ulighed**. Vi lever i **bæredygtige byer og lokalsamfund**, og takket være en **solid klimaindsats** har vi **bremset den globale opvarmning**. Både **livet i havet og livet på land** trives igen, fordi vi har sikret **ansvarligt forbrug og produktion**. Sidst men ikke mindst kan alle mennesker leve trygt, fordi **stærke institutioner sikrer fred og retfærdighed**. Alt dette har vi opnået, fordi vi arbejder sammen gennem **partnerskaber for handling**.

Det er resultatet af en opfyldelse af de 17 Verdensmål. Det kræver fælles vilje og hårdt arbejde fra alle verdens borgere at nå derhen. Det bliver som at gennemføre en labyrint med massevis af forhindringer. Og netop den labyrint skal I elever nu gennemføre.

Forløb:

1. Læs følgende op for eleverne.

2. Inden legen kan begynde, skal I optegne et område bestående af 7 gange 7 firkanter – altså 49 felter. Alle firkanter skal være ca. 50 gange 50 centimeter. Brug enten snor eller tape til at markere området. Alle felter skal være tomme, så eleverne ikke kan se, hvad hvert felt indeholder.

3. Som underviser er du gamemaster.

Du har ruten og holder den skjult for eleverne. Ruten finder du i svarark til aktivitet 5.

4. Vis eleverne startfeltet, og lad den første forsøge at gå gennem ruten. Ruten er de hvide felter på kortet. Du skal som gamemaster holde øje med, hvilket felt den aktive elev er nået til. Træder han/hun på et sort felt eller et felt med en stjerne, læses en tekst op. Der er 10 nummererede bombetekster, som svarer til tallene på de sorte felter. Der er 4 nummererede stjernetekster, som svarer til tallene på stjernefelterne. Træder eleven på et sort felt, har han/hun tabt og skal om bag i køen. Efterfølgende er det næste elevs tur.

Teksterne til de sorte felter og til stjernefelterne finder du i svarark til aktivitet 5.

5. Når ruten er gennemført, kan I forsøge med en ny rute. I skal blot flytte start- og målfeltet.

Du finder nye ruter i svarark til aktivitet 5.

Elevark

Aktivitet 1: Ligheder og forskelle mellem Danmark og Malawi

Fire piger og klimaet i Malawi

Inden filmen:

Svar på skift på følgende spørgsmål i grupperne :

1. Hvordan tror du dit liv ville være, hvis du boede i Malawi?
2. Hvor stor ville din familie være?
3. Hvordan ville dit hus se ud?
4. Hvad ville du spise?
5. Hvordan ville dit toilet se ud?
6. Hvor mange penge ville du have?

Efter filmen:

Skriv 3 ting, der var anderledes end dine forestillinger

1. _____
2. _____
3. _____

Ansvar for hinanden

Inden filmen:

Svar på skift på følgende spørgsmål i grupperne :

1. Hvad ville du have af pligter, hvis du boede i Malawi?
2. Hvilke pligter har henholdsvis kvinder og mænd i Malawi?
3. Hvordan ville du oplade din smartphone i Malawi?
4. Hvornår ville du stå op?
5. Hvor ville du få mad fra?
6. Hvad ville du lave i din fritid?

Efter filmen:

Skriv 3 ting, der var anderledes end dine forestillinger

1. _____
2. _____
3. _____

Det vil jeg gøre i mit liv

Inden filmen:

Svar på skift på følgende spørgsmål i grupperne:

1. Hvordan hjælper du venner og familie i Danmark?
2. Hvis dine naboer skulle hjælpe dig, hvordan skulle de så hjælpe?
3. Kunne du forestille dig at dele dine ting med dine naboer?
Hvis ja, hvad vil du så dele?
4. Hvad kan man gøre i Danmark for at blive bedre til at dele og hjælpe hinanden?

Efter filmen:

Diskuter i grupperne, om vi danskere kan lære noget af den måde, de lever på i Malawi?

Hvis ja, hvordan kan det så gøres i Danmark?

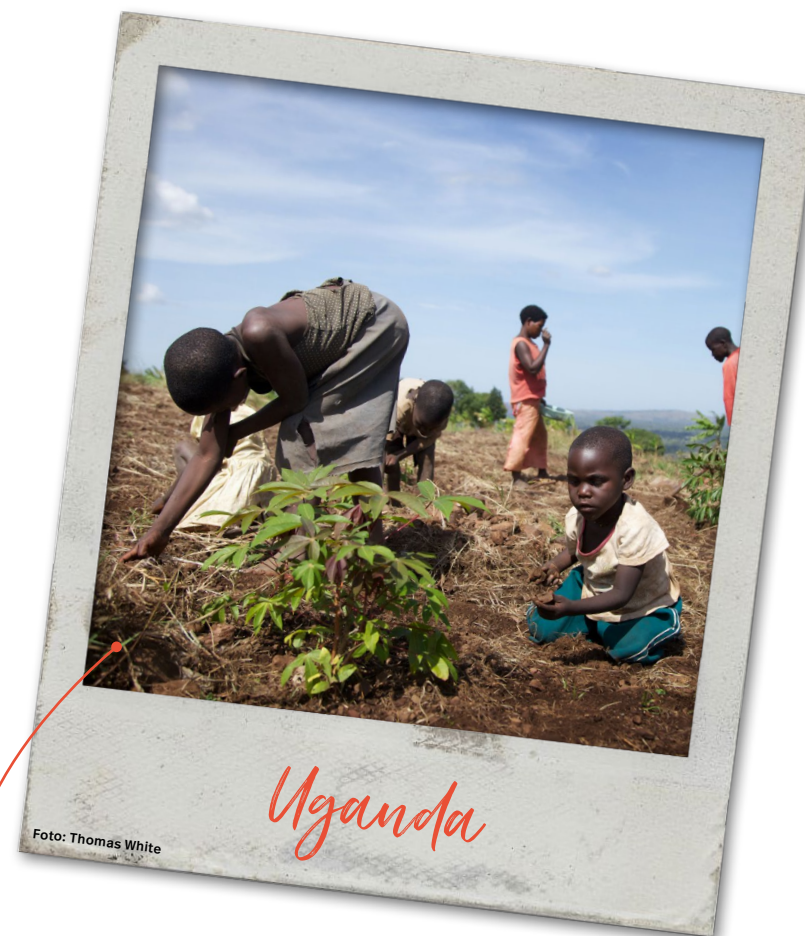

Foto: Thomas White

**Køkkenhaver giver familier
fødevaresikkerhed og indkomst.**

Støt verdens køkkenhaver med et valgfrit beløb på
www.noedhjælp.dk/vaer-med/lad-det-spire

Aktivitet 2: Dilemma: Hvem skal man hjælpe?

Forestil dig, at du er på vej i skole. Du går forbi en dam. Pludselig ser du, at der er noget i dammen. Du ser, at det er et lille barn, der er ved at drukne. Hvis du selv hopper i vandet, kan du redde barnet, og vandet vil kun gå dig til navlen. Dit tøj og din mobiltelefon, du har i lommen, vil dog blive ødelagt af mudderet og vandet, og du har ikke tid til at tage din mobil op af lommen, inden barnet er forsvundet ned i søen og druknet.

Hvad gør du?

Spørgsmål 1

Diskutér to og to:

Vil du redde barnet? Hvorfor eller hvorfor ikke?

Spørgsmål 2

Diskutér to og to:

Gør det nogen forskel, hvis der kommer andre forbi, som også ser barnet og derfor lige så godt kan springe i for at redde barnet?

Spørgsmål 3

Diskutér to og to:

Gør det nogen forskel, at barnet lever i en anden verdensdel langt væk fra dig, når det er i samme risiko for at dø?

Ved at donere det samme antal kroner, som du skal bruge på nyt tøj og ny mobiltelefon, kan du i stedet være med til at redde ét eller flere børn i et fattigt land fra sygdom og sult.

Spørgsmål og påstande til diskussion i klassen:

- a. Hvornår er man forpligtet til at hjælpe?
- b. Har afstand og relation nogen betydning? Og hvilken betydning?
- c. Hvad er forskellen på at hjælpe i Danmark og i eksempelvis Nepal?
- d. Er der mennesker, som man ikke skal hjælpe?
- e. Hvor meget er vi forpligtet til at hjælpe hinanden?
- f. De mennesker, der hjælper andre, har oftest selv oplevet at blive hjulpet i en svær situation.
- g. Mennesker, der selv er 100% skyld i deres problemer, behøver man ikke hjælpe.
- h. Kristne har større pligt end ikke troende til at hjælpe mennesker i nød.
- i. En person, der undlader at hjælpe et offer for et trafikuheld, bør straffes.
- j. Det er okay, at mennesker sulter, så længe det ikke går ud over mig.

"Et kreditkort har fjernet min frygt for, at mit barn vil dø"

Nyajouk Bituang, 22 år

13 KLIMA-
INDSATS

Aktivitet 3: Kend dine CO₂-Syndere

I 2015 aftalte verdens ledere, at den globale, menneskeskabte opvarmning af jorden skal holdes på under to grader og helst under 1.5 grader. Danmark skal reducere udledningen af CO₂ med 39% inden 2030. Målet er sat ud fra 2005-niveauet, hvor Danmark udledte 51 millioner ton CO₂.

For at nå målet skal vi danskere foretage ændringer i den måde, vi lever på. Men hvor meget CO₂ udleder vi overhoved i vores hverdag? Og hvor stor betydning har vores valg for klimaet?

Del A

To og to skal I sætte kryds ud for den valgmulighed, I mener, der **udleder mest CO₂**.

1. ☐ En rejse til Rom med fly tur/retur for en dansk familie på fire personer
☐ 4 x bilferier til Barcelona (frem og tilbage) for en dansk familie på fire personer
2. ☐ Transport i bil frem og tilbage til skole i én dag (10 km hver vej)
☐ Offentlig bustransport frem og tilbage til skole i fire dage (10 km hver vej)
3. ☐ En danskers gennemsnitlige privatforbrug af el, varme og brændstof på et år
☐ En danskers gennemsnitlige privatforbrug af mad og drikke på et år
4. ☐ En rejse til Rom med tog tur/retur for en dansk familie på fire personer
☐ En nepalesers gennemsnitlige CO₂-udledning på et år
5. ☐ En rejse til New York med fly tur/retur for én person
☐ Konstant brug af vaskemaskinen i 120 dage
6. ☐ En danskers gennemsnitlige CO₂-udledning på et år
☐ 50 malawiers samlede CO₂-udledning på et år

**Minerydning redder liv og
sender børn sikkert i skole.**

Del B

Rangér de viste fødevarer fra 1-8 ud fra deres CO₂-udledning **pr. kg fødevarer**. Fødevarer med den **største klimabelastning** skal stå på **1. pladsen**, og fødevarer med den **mindste klimabelastning** skal stå på **8. pladsen**.

Note: Alle leddene i fødevarekæden er medtaget herunder produktion, forarbejdning og transport.

_____ Kyllingekød

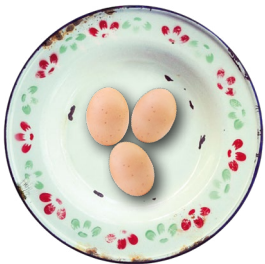
_____ Kartofler

_____ Oksekød

_____ Rugbrød

_____ Æg

_____ Lammekød

_____ Smør

_____ Grisekød

Del C

Oplist 3 ting, du nemt kan eller vil ændre i hverdagen for at mindske din egen CO₂-udledning:

1.

2.

3.

Aktivitet 4:

Match projekt med Verdensmål

Afskaf fattigdom i alle dens former overalt.

Stop sult, opnå fødevarer sikkerhed og forbedret ernæring samt frem bæredygtigt landbrug.

Sikre et sundt liv for alle, og frem trivsel for alle aldersgrupper.

Sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse, og frem alles muligheder for livslang læring.

Opnå ligestilling mellem kønnene, og styrk kvinder og pigers rettigheder og muligheder.

Sikre at alle har adgang til rent vand og sanitet (sundhed- og hygiejneforhold), og at dette forvaltes bæredygtigt.

Sikre at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris.

Frem vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde til alle.

Byg robust infrastruktur, frem inklusiv og bæredygtig industrialisering, og understøt innovation.

Reducer ulighed i og mellem lande.

Gør byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige.

Sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer.

Handl hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser.

Bevar, og sikre bæredygtigt brug af verdens have og deres ressourcer.

Beskyt, genopret, og støt bæredygtigt brug af økosystemer på land, bekæmp ørkendannelse, stands udpining af jorden og tab af biodiversitet.

Støt fredelige og inkluderende samfund. Giv alle adgang til retssikkerhed, og opbyg effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer.

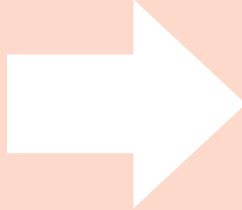

Styrk det globale partnerskab for bæredygtig udvikling, og øg midlerne til at nå målene.

I 2015 vedtog verdens ledere 17 Verdensmål og 169 delmål, som udgør en global aftale om at gøre verden til et bedre sted. Verdensmålene trådte i kraft 1. januar 2016 og skal frem mod 2030 guide alle lande frem til en mere bæredygtig udvikling for både mennesker og jorden. Alle FN's 193 medlemslande har skrevet under på at afskaffe fattigdom, bekæmpe ulighed og bremse klimaforandringerne.

Folkekirkens Nødhjælp støtter op om FN's Verdensmål, hvor tværgående partnerskaber fremhæves som en af vejene til bæredygtig udvikling. Folkekirkens Nødhjælp vælger projekter ude i verden, der vil maksimere den lokale udviklingseffekt, fremme menneskerettighederne og fremme den globale klimaindsats. Projekterne udvælges i samarbejde med lokalbefolkningen, så de får størst mulig gavn. Folkekirkens Nødhjælp underviser landbyboerne i at drive projekterne selvstændigt. Det er sådan en lokal forankring, der sikrer bæredygtige projekter.

Folkekirkens Nødhjælp har mange nødhjælpsprojekter, der arbejder frem mod at realisere de fleste Verdensmål.

Find frem til hvilket eller hvilke Verdensmål, hvert projekt arbejder med. Der er 17 Verdensmål og 11 projekter. **Du kan kun bruge hvert Verdensmål én gang.** Til hvert projekt er der angivet, om projektet arbejder med **et eller to Verdensmål**.

Der er ét Verdensmål, som Folkekirkens Nødhjælp ikke arbejder med. Kan I finde frem til hvilket, der er tale om?

Projekt 1: Urent vand i Jonglei

Urent vand har store konsekvenser for befolkningen i Jonglei i Sydsudan, fordi de nogle steder bruger vand fra Nilen. Nilen er beskidt, fordi den bliver brugt som vaskeri, toilet og affaldsplads af mange af indbyggerne i landsbyerne langs floden. Derfor får befolkningen mere viden om vigtigheden af god sanitet og hygiejne. Programmet oplyser også om, hvordan de kan rense det vand, de kan være tvunget til at bruge fra beskidte ressourcer som Nilen, og hvordan de kan undgå at forurene deres vandressourcer.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Projekt 2: Ny app i Zimbabwe

I Zimbabwe sætter en nyudviklet app producenter, vognmænd og virksomheder i forbindelse med hinanden. Via appen kan en virksomhed bestille grøntsager, bønderne kan byde ind på levering og via appen finde en vognmand, der kan transportere deres grøntsager til supermarkedet. 500 småbønder, 20 vognmænd og fem virksomheder er foreløbigt undervist i brug af appen.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Projekt 3: Superafgrøde i Etiopien

I 2017 modtog 200 småbønder i det nordlige Etiopien 200 gram af den nye superafgrøde amarant, som har et højt proteinindhold og en optimal aminosyresammensætning. Hver bonde fik et udbytte på ca. 40 kilo. Høsten blev genopkøbt og uddelt til yderligere 400 bønder. Når de har høstet, kommer alle 600 småbønder på kursus for at lære, hvordan man bruger amarant i velsmagende retter.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Projekt 4: Bæredygtige fødevareløsninger

Folkekirkens Nødhjælp og Arla Foods Ingredients har underskrevet en samarbejdsaftale med ambitionen om at fremme bæredygtige fødevareløsninger for verdens fattigste. Projektet går ud på at producere en ernæringsrig yoghurt fra de fattige bønders mælk.

Verdensmål: _____ & _____ (Antal: 2)

Projekt 5: Uddannelse i lederskab

I Uganda, Nepal og Cambodja bliver kvinder, repræsentanter for udsatte grupper, unge og kasteløse uddannet til at påtage sig lederskab, både politisk og i organisationer. I Nepal bliver 2.275 kvinder, kasteløse, stammefolk og unge efterfølgende valgt ved lokalvalgene og er nu aktive i en lang række stillinger.

Verdensmål: _____ & _____ (Antal: 2)

Projekt 6: Iværksætteri og undervisning i Uganda

I Uganda bliver levevilkårene forbedret i 2 flygtningelejre og de omgivende landsbyer. 7.000 sydsudanesiske flygtninge og 2.400 lokale får løn for at lave samfundsnyttigt arbejde. Lønnen hjælper dem med at starte egen virksomhed og få undervisning i bedre landbrugsmetoder.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Projekt 7: Fårekylinger sikrer næring i Kakuma

De madrationer, som bliver delt ud i flygtningelejren Kakuma i Kenya, er ikke tilstrækkelige til at sikre god ernæring - især ikke til børnene. Men fårekylinger indeholder proteiner, fedt, vitaminer og mineraler, og det er vigtige komponenter i en god og næringsrig kost. Derfor bliver udvalgte flygtninge oplært i at avle fårekylinger. Idéen er, at fårekylingerne males til insektmel, som kan bruges til bl.a. at producere grød og næringsrige kiks.

Verdensmål: _____ & _____ (Antal: 2)

"Quinoa er næringsrig for børn og vokser hurtigere end majs"
Sadiya Youssuf, mor til 8

Projekt 8: Forsvar mod klimaforandringer

Verden oplever flere og flere katastrofer på grund af klimaforandringerne. Derfor bygger man broer, diger og flugtveje, der udgør et værn mod katastrofer. Man hjælper også med adgang til rent drikkevand og med at skaffe afgrøder, som kan overleve tørken.

Verdensmål: _____ & _____ (Antal: 2)

Projekt 9: Effektiv solcellelampe

I mange fattige lande har de ingen elektricitet. En solcellelampe giver sikkerhed i mørket og mulighed for hjemmearbejde og lektielæsning om aftenen. Solcellelampen er robust, kan klare vind og vejr, og den har en opladningsfunktion, så landsbyboerne kan oplade deres mobiltelefon eller tjene lidt ved at oplade for andre.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Projekt 10: Kvinder opstarter låne-spare-grupper

Kvinder får hjælp til at opstarte låne-spare-grupper. Kvinderne lægger et lille beløb, de kan undvære, i en fælles kasse og skiftes til at låne penge til livsforbedrende projekter. De betaler tilbage fra deres overskud på projekterne. Kvinderne får også undervisning i at holde styr på penge og i at holde regnskab.

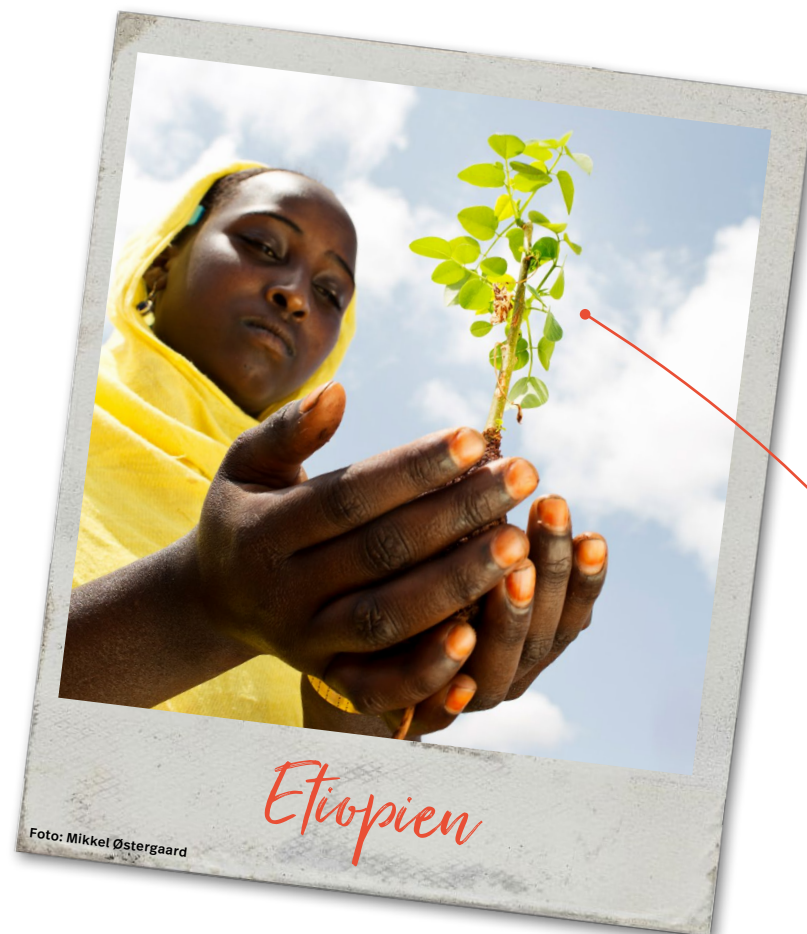
Verdensmål: _____ & _____ (Antal: 2)

Projekt 11: Småbønder bliver kontraktproducenter

I Cambodja bliver fattige småbønder samlet i fællesskaber, hvor de skaber dialog med potentielle købere. Private firmaer tilbyder bønderne produktionsrådgivning og et job som kontraktproducenter. Det giver småbønderne mulighed for at sælge grøntsager, kyllinger og kunsthåndværk på aftalte betingelser og giver dem tryghed ved en sikker indkomst.

Verdensmål: _____ (Antal: 1)

Folkekirkens Nødhjælp arbejder **ikke** med Verdensmål _____ (Antal: 1)

**Træer kan stå imod uvejr og sikrer mad på bordet.
Giv et træ til en fattig familie for 225 kroner på:**

www.noedhjælp.dk/giv-en-ged/se-alle-gaver

Foto: Paul Jeffrey

Svarank

Svar til Aktivitet 3: Kend din CO₂-Synder

Del A

1. En rejse til Rom med fly tur/retur for en dansk familie på fire personer

Forklaring: Rejsen med fly til og fra Rom vil udlede 3.200 kg CO₂.

En bilferie til og fra Barcelona udleder til sammenligning 660 kg CO₂.

Ferien til Rom udleder derfor næsten 5 gange så meget som bilferien til Barcelona.

2. Transport i bil frem og tilbage til skole i én dag (10 km hver vej)

Forklaring: Én dag i bil frem og tilbage fra skole vil udlede omkring 3 kg CO₂.

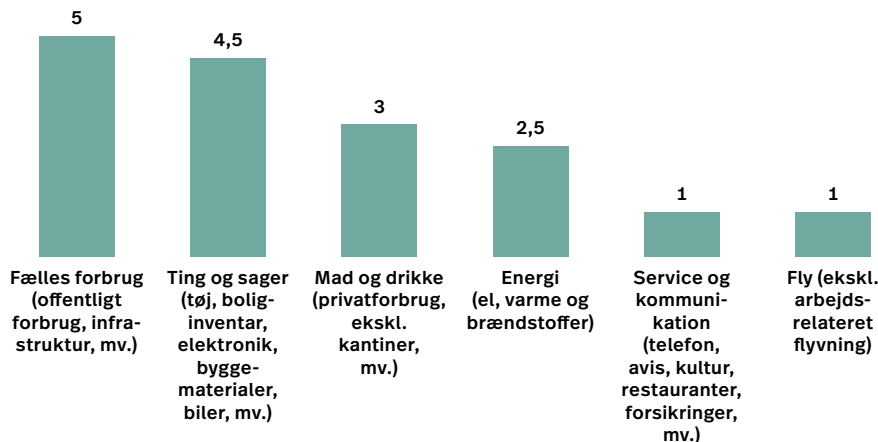
Én dag med offentlig bustransport frem og tilbage fra skole vil udlede omkring 0,5 kg CO₂.

Du kan altså køre hele 6 dage med bussen til og fra skole, før du har udledt samme mængde CO₂ som én dag med bil.

3. En danskers gennemsnitlige privatforbrug af mad og drikke på et år

Forklaring: En dansker udleder i gennemsnit 2,5 tons CO₂ om året fra el, varme og brændstof, mens tallet for mad og drikke er 3 tons CO₂ om året.

Figuren nedenfor viser en danskers årlige CO₂-udledning i ton fordelt på forbrugskategorier

FIGUR 1: Gennemsnitsdanskerens samlede årlige udledning af drivhusgasser på 17 ton CO_{2e} fordelt på forbrugskategorier. Kilder: CONCITO 2014 og Politiken 9. november 2014.

https://concito.dk/files/dokumenter/artikler/klimavenlig_kost.pdf

4. En nepalesers gennemsnitlige CO₂-udledning på et år

Forklaring: Familiens togtur til Rom udleder 426 kg CO₂, mens en nepaleser i gennemsnit udleder 850 kg CO₂ på et år. Den danske families tur til Rom står for halvdelen af den CO₂-udledning, en nepaleser forbruger på et helt år.

5. En rejse til New York med fly tur/retur for én person

Forklaring: Flyrejsen til New York udleder 3 tons CO₂.

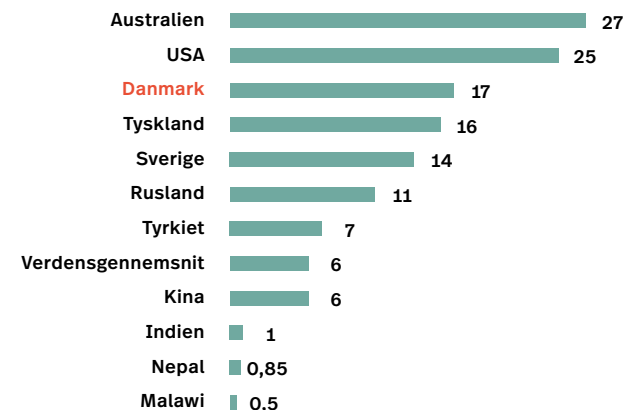
Konstant brug af vaskemaskinen i 120 dage giver en udledning på 1 ton CO₂.

Vaskemaskinen skal således være i konstant brug i næsten et år for at udlede samme mængde CO₂ som rejsen til New York.

6. En danskers gennemsnitlige CO₂-udledning på et år

Forklaring: En dansker udleder i gennemsnit 17 tons CO₂ om året. Til sammenligning udleder en malawier i gennemsnit ca. 0,3 ton CO₂ om året. Der skal hele 59 malawiere til at have samme årlige CO₂-udledning som én dansker!

Nedenfor kan du se Danmarks årlige CO₂-udledning pr. indbygger sammenlignet med andre udvalgte lande.

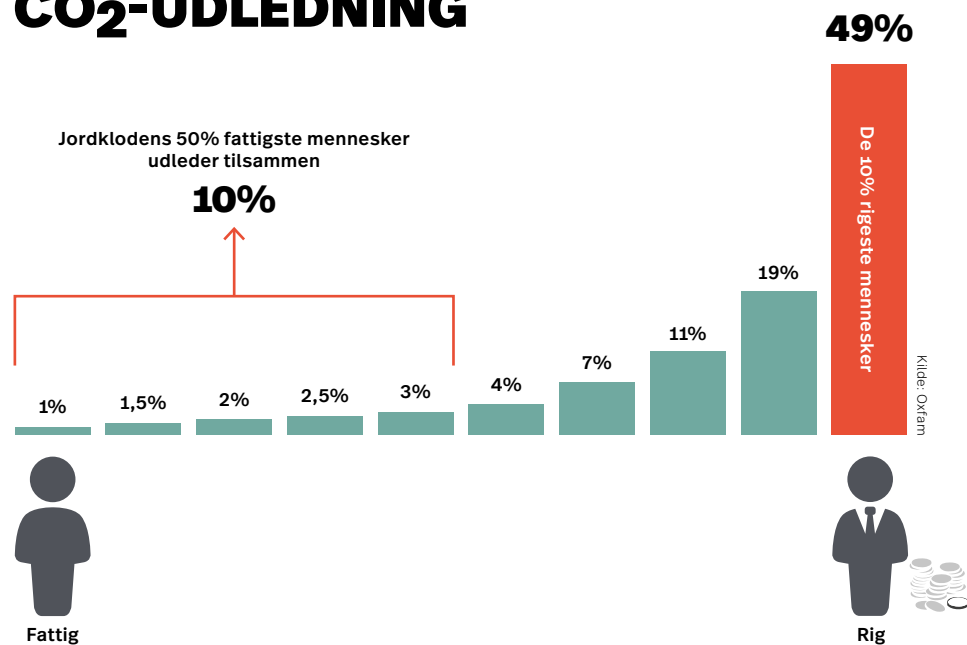

FIGUR 2: Gennemsnitsudledning af CO₂ i udvalgte lande Kilde: The Global Resource Footprint of Nations <https://vejrv2.dk/2018-08-29-vi-er-nogle-af-de-stoerste-co2-udledere-i-verden-hvordan-kan-du-skaere-ned>

Et lands CO₂-udledning pr. indbygger hænger ofte sammen med landets rigdom. Du kan se uligheden i verdens CO₂-regnskab i figuren nedenfor.

CO₂-UDLEDNING

<https://vejrtv2.dk/2018-08-29-vi-er-nogle-af-de-stoerste-co2-udledere-i-verden-hvordan-kan-du-skaere-ned>

Fisk mætter munde og sælges på det lokale marked.
Giv en familie 1000 fisk for 150 kroner på:

www.noedhjaelp.dk/giv-en-ged/se-alle-gaver

Del B

Rækkefølge

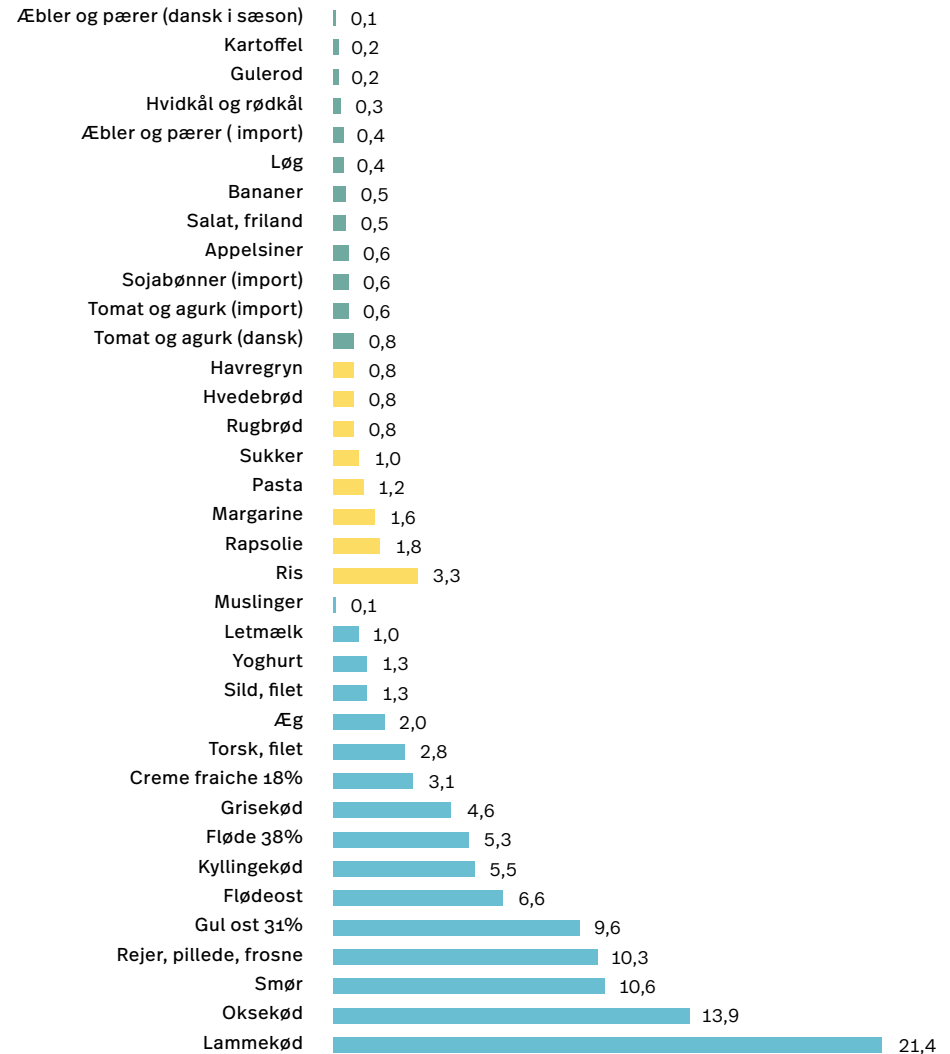
1. **Lammekød** = 21,4 kg CO₂
2. **Oksekød** = 13,9 kg CO₂
3. **Smør** = 10,6 kg CO₂
4. **Kyllingekød** = 5,5 kg CO₂
5. **Grisekød** = 4,6 kg CO₂
6. **Æg** = 2 kg CO₂
7. **Rugbrød** = 0,8 kg CO₂
8. **Kartofler** = 0,2 kg CO₂

Forklaring

Den store CO₂-udledning fra oksekød, lammekød og mejeriprodukter skyldes, at drøvtyggere udleder store mængder metan, og at der skal et stort areal og gødningsforbrug til at producere foder. Det store bidrag fra kvæg skyldes også, at kvæget lever meget længere, inden de slagtes, end tilfældet er for svin og fjerkræ. At fodre husdyr med afgrøder for senere at spise dyrene, er en meget ineffektiv måde at producere fødevarer på.

36 fødevarers CO₂-udledning

Figuren nedenfor viser 36 fødevarers CO₂-udledning pr. kg. Alle led i fødevarekæden er inkluderet herunder produktion, forarbejdning og transport. Figuren viser CO₂-udledningen for dansk produceret fødevarer. For importerede fødevarer vil udledningen være større grundet et ekstra transportbidrag. Fødevarerne er fordelt på frugt og grønt (grøn farve), øvrige plantebaserede fødevarer (gul farve) og animalske fødevarer (blå farve).

Kilde: CONCITO på grundlag af Mogensen et. al. (2016)

Del C

Som enkeltperson kan man ændre mange små hverdagsvaner for at mindske sin egen CO₂-udledning. Vi har her samlet en række forslag til, hvad du nemt kan justere i din hverdag. Brug det som inspiration til at gøre en lille forskel for vores fælles verden.

Mad og drikke

- Skær ned på dit kødforbrug, spis færre mælkeprodukter, og køb lokal mad i sæson, så fødevarerne ikke skal transporteres hertil fra andre lande.
- Vælg vandhanen frem for kildevand.
- Undgå madspild.

Transport

- Tag cyklen eller offentlig transport, og begræns antallet af flyrejser.
- Drop de korte køreture, og tag hellere bilen på lange ture. En varm motor bruger nemlig mindre benzin.

Genbrug

- Sorter genanvendeligt affald, køb genbrugstøj og genbrugsmøbler.

Strøm- og varmekonsum

- Sluk for el-apparater fx fjernsynet i stedet for at have det på standby.
- Fyld opvaskemaskinen og vaskemaskinen op, inden du igangsætter en opvask.
- Vask dit tøj ved lavere grader, og lad derefter tøjet lufttørre i stedet for at sætte tørretumbleren i gang.
- Skru ned for radiatoren – bare én grad hjælper.
- Stream film og serier sammen med andre og ikke for dig selv. For hver visning der spares, jo mere energi spares i strøm.

Mager, udpint jord truer familiers eksistensgrundlag.
Saml ind til klimaløsninger til verdens fattigste 8. marts 2020.

Svar til Aktivitet 4: Match projekt med Verdensmål

Projekt 1: Urent vand i Jonglei
Verdensmål Nr. 6: Rent vand og sanitet

Projekt 5: Undervisning i lederskab
Verdensmål Nr. 5: Ligestilling mellem kønnene
Nr. 16: Fred, retfærdighed og stærke institutioner

Projekt 9: Effektiv solcellelampe
Verdensmål Nr. 7: Bæredygtig energi

Projekt 2: Ny app i Zimbabwe
Verdensmål Nr. 9: Industri, innovation og infrastruktur

Projekt 6: Iværksætter og undervisning i Uganda
Verdensmål Nr. 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund

Projekt 10: Kvinder opstarter låne-spare-grupper
Verdensmål Nr. 10: Mindre ulighed
Nr. 4: Kvalitetsuddannelse

Projekt 3: Superafgrøde i Etiopien
Verdensmål Nr. 1: Afskaf fattigdom

Projekt 7: Fårekylinger sikrer næring i Kakuma
Verdensmål Nr. 2: Stop sult
Nr. 3: Sundhed og trivsel

Projekt 11: Småbønder bliver kontraktproducenter
Verdensmål Nr. 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst

Projekt 4: Bæredygtige fødevarerløsninger
Verdensmål Nr. 17: Partnerskaber for handling
Nr. 12: Ansvarligt forbrug og produktion

Projekt 8: Forsvar mod klimaforandringer
Verdensmål Nr. 13: Klimaindsats
Nr. 15: Livet på land

Folkekirkens Nødhjælp arbejder ikke med
Verdensmål Nr. 14: Livet i havet

Svar til **Aktivitet 5:** Vejen til en bedre verden

Bombetekster

1. Vi er ikke gode nok til at reducere kødforbruget, så der bliver udledt for meget CO₂. Verden bevæger sig i den gale retning. Gør en indsats ved at indføre kødfrie-dage derhjemme og ved at skifte lammekød og oksekød ud med kylling og svinekød. Gå tilbage til start og prøv igen.
2. Der er stadig millioner af børn, der ikke kommer i skole, og som vokser op i fattigdom. Det må vi kunne gøre bedre? Start forfra.
3. Der er stadig en milliard mennesker, som lever under fattigdomsgrænsen på 12 kr. om dagen. Gør som 15.000 andre danskere, og meld dig som indsamler, når Folkekirkens Nødhjælp 8. marts 2020 samler ind til verdens fattigste, som lider allerhårdest under klimaforandringerne. Gå tilbage til start og prøv på ny.
4. Der er stadig ikke ligestilling mellem kønnene i verdens fattigste lande. Mænd og kvinders fulde potentiale udnyttes ikke. Start forfra.
5. Millioner af mennesker lever fortsat under kæmpe trussel for klimaforandringerne, der skaber perioder med tørke og oversvømmelse til stor fare for familiers sikkerhed. Vi skal have hold på klimaforandringerne. Gå for klimaet, når Folkekirkens Nødhjælp 8. marts 2020 samler ind til de mennesker, der rammes allerhårdest af klimaforandringerne.
6. Millioner af børn er alvorligt syge, men familien har ikke råd til at give dem lægehjælp. Folkekirkens Nødhjælp kommer mennesker til udsætning med kassevogne med lægehjælp og med mobile proteseværksteder. Men vi har brug for hjælp til at sprede initiativet. Start forfra.
7. I mange landsbyer har de ikke adgang til rent vand og hygiejneforhold. Det går ud over familiers sundhed og trivsel. Folkekirkens Nødhjælp har i samarbejde med Grundfos etableret solcelledrevne vandpumper i landsbyer i Malawi og Zimbabwe, der skal sikre adgang til rent drikkevand og en bedre høst. Et bidrag på bare 5 kroner gør, at en bonde kan låne en vandpumpe til at vande sine afgrøder under en tørke. Start forfra.
8. Der er fortsat stor ulighed i verden. Gå tilbage til start og prøv på ny.
9. Millioner af børn er fortsat nødt til at arbejde, for at familien kan få mad på bordet. Om bag i køen.
10. Folk udleder fortsat for meget CO₂ på transportmidler som bil og fly. Vi skal have vendt udviklingen! Tag cyklen, og brug offentlig transport på længere strækninger. Foreslå familien at holde ferie i Danmark i stedet for at tage på flyrejser til Sydeuropa og Thailand. Start forfra.

Stjernefelter:

- ★ **1** Vi er nu en tredjedel af vejen, og alle børn har adgang til næringsrig kost. Hurra! Fortsæt med at støtte udviklingen.
- ★ **2** Vi er halvvejs til en bedre fremtid, og der er ikke flere mennesker i verden, som sulter. Sådan!

Fortsæt dit gode arbejde med at hjælpe verdens fattigste og mennesker i nød.
- ★ **3** Vi er der snart. Næsten alle bilejere har skiftet til elektriske biler, så det bliver meget nemmere at nå i mål. Jubi! Opfordr de sidste bilejere til at skifte til elbiler!
- ★ **Mål** Tillykke! Takket være jeres store indsats og gode samarbejde, har I sammen fundet vejen til en bedre verden, hvor FN's 17 Verdensmål er opfyldt.

Rute 1

Start						
	1	2	3			★ 1
					3	
5	8	4	7	6	1	
					4	
	8	3	2		7	
★ 3			9	★ 2	10	
9	6		5			
		★ Mål				

Rute 2

		1	2				3
		10	8		4		7
					9		5
	8	2	3	6	1		
 Mâl		5				4	
		7		3	9		10
				6			

Rute 3

Start						
			9			
1	8				4	1
10	2	8	5	3	6	
			7	1	3	
	2		2			
		7	9	6	10	5
4		3				Mål